

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 8 του Αλωνάρη 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 235

Μή ζητάς σιά λατινικά πώς θά μιλήσεις
καλά γερμανικά. Ρώτα τή μάνα σιό σπιτί,
τά παιδιά σιούς δρόμους, τόν άπλοϊκό άδρωπο
σιό παζάρι. Κοίταξέ τους σιό στόμα πώς μι-
λοῦν κ' έτσι γράφει.

ΛΟΥΤΗΡΟΣ

Ο καλός γραφιάς λέει καινούρια πράματα
μέ συνηθισμένες λέξεις.

SCHOPENHAUER

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΙΣΜ. Η «Άρρωστη Δούλα» (συνέχεια).
ΑΡΙΕΤΗ. Το θέατρο του Διονύσου.
ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΜΕΛ. Από τὰ παράξενα όνειράτα.
ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΕΛΤΑΣ. Εικόνες από τὸ Βόσκορο.
LE CHEVALIER κτλ. Τὸ θέατρο καὶ οἱ γέροι.
Μ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ. Από τὴ ζωὴ - ὁ Νίκος.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Κωστής Παλαμῆς, Γιάννης Περγιαλί-
της, Ίβονος.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΑΤΕ — ΝΕΑ ΒΙ-
ΒΛΙΑ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟ-
ΣΗΜΟ.

ΟΙ ΧΗΝΕΣ

(Μῦθος Κριλῶφ)

Προφές με τὸ μακρὸ καλὶμι του ὠδηγοῦσε
Τις χήνες του ἑνας χωρικός στήν πολιτεία
Κ' ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ὄρες κι ὄρες περπατοῦσε
Ἡ στάνη του χωρὶς στιγμή νὰ βρεῖ ἡσυχία
Μὰ τόσο ἐδιόχετ' ὁ φτωχὸς γιὰ νὰ προφτάσει
Τῆς Κυριακῆς τὴν ἀγορὰ κι ἄμ' ἀνγκάσει
Τὸ δουλευτὴ ἢ δουλιὰ, καὶ τὸ συτίρο, νὰ βιαστῆ,
Ἐαρρῶ, πὼς καὶ τὸ ζῶ του ἀνάγκη εἶναι νὰ κουραστῆ.
Γι' αὐτὸ τὸ χωρὶκὸ δὲν ἀδικῶ... Ὅμως οἱ ἀπαντὲς
Ἐαρρώντας, πὼς ἀδικημένες εἶναι, ὅσο ποτιές,
Ταῦτά τῶν διαδοτῶν με τίς φωνῆς ξεσκίζουσι
Καί, θυμωμένες, τέτια λόγια ξεφωνίζουσι :
«—Καὶ γίνηκε ποτέσ πιδ μεγαλύτερο κακό ;
Ἐμεῖς, Ἐμεῖς οἱ χήνες τόσα νὰ ὑποφέρουμε ;
Παρατηρῆστ' ἔδῳ, διαβάτες, ἕνα χωρικό,
Ποῦ ἡ σκούφια του ἀπὸ ποῦ κρατᾶει μῆτε τὸ ξέρομα,
Νάχωμε οἱ Χήνες ὀδηγὸ μας καὶ βασιμιστῆ !...
Ποιὸς ἐδλίπιζε καὶ ποιὸς ἀκόμη θὰν τὸ πιστευτῆ,
Πουλερικά τῆς ἀγορῆς νὰ κατακνήσωμε !
Μὴν τῆξει ἐτούτος ὁ Χυδαῖος ποτέσ σκερτεῖ
Πὼς δικαιομά μας εἶναι νὰ παιτήσωμε,
Κι ἀπὸ ὄλους τοῖς ἀνθρώπους, σεβασμὸ βαθύ,
Κι ὄχι ταπεινωμένες, ἐτσι δά, νὰ τρέχωμε
Τὰ περιζακουσμένα ἔμεῖς πουλιὰ, ὄλα ποῦ ἔχομε
Τὰ τεῖχη του τρανοῦ του Καπιτωλίου σώσει,
Καὶ λῖβημε τιμὴ σὲ ὄλη τὴ Ρώμη τόση,
Ποῦ εἶχανε—μὴν τὸ λησμονῆτε—ἀφιερῶσει
Στὰ ὀνόματά μας, τότεσ μιά γιορτῆ μεγάλη ; »

«Καὶ σέε, τοῦς ἐρωτᾶει ἕνας διαβάτης, πάλι
Τῶχετα ξεπαρμένο τόσο τὸ κεφάλι,
Ποῦ τωρινές, σέεσ ἀπαίτετε, χήνες
Σὰν τις ἀρχαῖες νὰ σᾶς τιμᾶνε ἐκαΐνες ; »
—Μὲ οἱ προπατόρισσές μας, ξέρετε, νομίζω...

—Τὴ διάβασα τὴν ἱστῆρα καὶ τὸ γνωρίζω...
Σεῖς ὄλοι, σὰν τί πράξη ἐκάνε-ε μεγάλη ;
—Σεῖς εἶπαμε' εἶχανε οἱ προγόνισσές μας σώσει
Τὴ Ρώμη τὴν ἀρχαία !..—Ναί, δὲν ἀμπεθάλλει
Γι' αὐτὸ κἀνείς... μὰ ἐσεῖς τί ἔχετε κατορθῶσει ;
—Ἐμεῖς τίποτε ἀκόμη...—Τίποτα ; Γι' αὐτὸ
Λοιπὸν τιμὴ καὶ ἐγὼ κερμὰ δὲ σᾶς γρωτῶ...
Μονάχ' ἀρῆστε τοῦς προγόνους ποῦ ἐκοιμήθηκα
Φτωχός μου, ἐκεῖνοι ὅπως τοῦ: ἀΐζ' ἐτιμῆθηκα...
Καὶ σέε, ὅπως ἀΐζει: θὰ νὰ τιμῆθητε...
Στὴ σούβλα περσιτέε, ἀφοῦ καλοφῆθητε !

Σπέτσος

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ

Ἀφιερῶνεται σιούς δασκάλους τῶν Ἑλληνικῶν

Ὁ ἥλιος μόλις εἶχε βγεῖ καὶ χρύσωσε με τίς ἀ-
χιτίδες του τοῦς ναοὺς τῆς Ἀκρόπολης. Κάτω δ ἑ-
λαιῶνας εἶτανε γιομάτος κταχνιά, κ' οἱ κορυφές
τῶν ἐλιῶν ἔβγαῖναν μῆσ' ἀπὸ τὴν καταχνιά σὰν κο-
ρυφές βράχωνε μῆσ' ἀπ' τὴ θάλασσα. Καὶ κάτω
κάτω ἔλαμπε σὲ ψιλές καὶ ζωερές γραμμῆς τὸ λι-
μάνι του Πειραιᾶ καὶ παραῶζα ἀκόμα ἀπλώντανε
ἢ θάλασσα με τὰ ξκουστά νησιά τῆς, τὴ Σαλαμίνα
καὶ τὴν Αἴγινα....

Ἄπάνω στὰ ψηλότερα σκαλοπάτια τοῦ θεάτρου
τοῦ Διονύσου, ἀποκάτω ἀπὸ τίς δυὸ κολῶνες, καθό-
ταν ἕνας ξένος με τὸ κεφάλι ἀκκουμπισμένο σὲ χέρι
καὶ μ' ἕνα βιβλίον στὰ γόνατά του. «Σοφοκλῆς» ἔ-
λεγε ἀπάνω σὲ βιβλίον.

Ὅλο τὸ θέατρο εἶταν ἀδειανό, ἔρημη ἢ ὀρχή-
στρα, ἔρημοι οἱ μαρμαρένιοι θρόνοι τῶν ἱερέων. Ὁ
ξένος εἶτανε βυθισμένος σὲ διάβασμα τοῦ βιβλίου
του. Ἄξαφνα τοῦ φάνηκε σὰ νὰ χτύπησε τ' αὐτιά
του ὁ ἦχος αὐλοῦ κ' ἔπειτα κάποιος μακρινὸς θόρυ-
βος, σὰ νὰ σίμωνε μεγάλο πλῆθος ἀνθρώπων. Καὶ
πράματις σὲ λίγη ὥρα κόσμος πολὺς ἄρχισε νὰ μπαί-
νη ἀπὸ τίς πόρτες τοῦ θεάτρου τὰ σκαλοπάτια γιό-
μισαν ἀπὸ ἀνθρώπους καὶ τὰ φορέματά τους ἀνεμί-
ζονταν ἀπὸ τὸν πραινὸν ἀέρα σὰν τὰ κύματα τοῦ
ποταμοῦ ποῦ κατεβαίνει ἀπὸ ψηλὰ καὶ πέφτει κάτω
σὲν γκρεμνὸ.

Ἐάννου ὄλο αὐτὸ τὸ πλῆθος σώπασε.

Δυὸ ψηλές γυναῖκες βγήκαν ἀπάνω στὴ σκηνή.
Μὲ δυνατὴ φωνὴ ἄρχισε ἡ μιά νὰ παραπονιέται γιὰ
τὰ δυστυχῆματα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Οἰδίποδα, γιὰ
τοῦς θλαστους νεκροὺς καὶ γιὰ τόσες ἄλλες ντροπῆς.
Μὲ σιγανὴ καὶ λυπημένη φωνὴ ἀποκρίθηκε ἡ δεύ-
τερη. Ἡ ἀδερφή τῆς ὅμως θυμῶσε, τὰ μάτια τῆς
ἀγρίεψαν καὶ σήκωσε τὸ χέρι τῆς σὰ νὰ θέλε νὰ πῆ
καμιά κατάρα. Ἐτσι κἀνοντας φεύγει καὶ με δάκρυα
στὰ μάτια τὴν ἀκολουθεῖ κ' ἡ ἀδερφή τῆς.

Πάλι ἄρχισε ν' ἀκούγεται ἡ μουσικὴ καὶ με με-

τρημένα καὶ ταχτικὰ πατήματα ἀρχίσανε νὰ κατε-
βαίνουσι οἱ σεβαστοὶ γέροντοι ἀπὸ τὸ δεξιὸ κι ἀρι-
στερὸ μέρος τῆς σκηνῆς; μέσα στὴν ὀρχήστρα. Κι ὅ-
ταν ἄρχισαν τὸ τραγοῦδι τους κ' ἔλεγαν :

« Ἀντὶς ἀέλιου, τὸ κάλλιστον ἐπιπέλω
φασὲν Θῆβρα τῶν προτέρων φάος... » —

εἶχε σηκωθῆ κι ὁ ἥλιος σὲν ὀρίζοντα κ' ἔχυνε τὸ
φῶς του ἀπάνω στὴν ὀρχήστρα.

Κι ὁ ξένος με σιγανὴ φωνὴ καὶ με συγκίνηση
μουρμούρισεν : « Ἀντιγόνη ! »

Κοντὰ του εἶχε καθίσει ἕνας ἄθρωπος ντυμένος
πολὺ ἀπλά. Γύρισε καὶ τὸν κοίταξε. Ὁ ἥλιος ἔλαμ-
πε σὲ φαλακρὸ του κεφάλι, ἢ μύτη εἶτανε πλά-
κουτῆ, τὸ στόμα εἶχε κάποιον παράξενη ἔκφραση
τὰ μάτια του ὄλιως εἶτανε πολὺ ζωερὰ καὶ κοιτά-
ζανε με μεγάλη πονηριὰ τὸν ξένο ποῦ καθότανε συλ-
λογισμένος.

Κι ὅταν τέλειωσε τὸ τραγοῦδι τοῦ χοροῦ καὶ
γίνηκε ἡσυχία, γύρισε καὶ τοῦ εἶπε :

— Ἀπὸ ποῦθε ἦρθες, ξένε, ἐδῶ στὴν Ἀθήνα ;
πρέπει νὰ ἦρθες ἀπὸ πολὺ μακριὰ, ἀν κρῖνω ἀπὸ τὰ
ροῦχα σου. Μήπως εἶσαι ἀπὸ τὴ χώρα τῶ Σκυθῶν ;

— Ὅχι. Ἡ πατρίδα μου εἶναι ἀνάμεσα σὲν
Ἴστρο καὶ τίς Ἄλπες. Μᾶς λένε Γερμανοὺς κ' ἡ
χώρα μας ἀπλώνεται ὡς ἐκεῖ ποῦ ἡ βορεινὴ θάλασ-
σα ρίχνει τὸ κίτρινο κερομπαρὶ στὴν ἀμμουδιά.

— Ἀπὸ αὐτοὺς λατῶν εἶσαι ; Στὸν Ἄδη ἔ-
κουσα τ' ὄνομά σας. Ἐκεῖ ἀπάντησα πολλοὺς σο-
φοὺς ἀνθρώπους τοῦ τόπου σου, ποῦ μιλοῦσαν τὴ
γλῶσσα μας καὶ μούλεγαν πὼς οἱ θεοὶ τῆς Ἑλλά-
δας βρήκανε σ' ἐσᾶς καταφύγιο, ὅταν ἐδῶ στὴν
Ἑλλάδα γκρεμίστηκαν οἱ ναοὶ τους καὶ καταστρά-
φηκαν οἱ βωμοὶ τους.

— Ἀπ' αὐτὸ τὸ λαὸ βασιτέμαι. Μὰ θαρρῶ ὅτι
σὲ γνωρίσα. Εἶσαι ὁ Σωκράτης ποῦ τὸν εἶπαν, ὅτι
εἶταν ἀνδρῶν ἀπάντων σοφώτατος.

— Αὐτὸ εἶναι τ' ὄνομά μου καὶ μ' εἶπανε σο-
φώτατο. Μὰ ἤθελα νὰ μιλήσωμε γιὰ τὸν τόπο σου.
Μούλεγαν ὅτι καὶ τώρα καταγίνεστε ἐσεῖς οἱ Γερ-
μανοὶ με τὴ γλῶσσα μας. Ὅταν ἄρχισα νὰ ξετάζω
με ἐί τρόπο τὴ μαθαίνετε, ἄκουσα πολὺ παράξενα
πράματα· κι ὅσοσ φορὲς τὸ συλλογίζουμαι δὲν μπο-
ρῶ νὰ νοιώσω τὸν τρόπο ποῦ μαθαίνετε αὐτὴ τὴ
γλῶσσα. Ἴσως ὅμως αὐτὸς νὰ εἶναι ἀνοησία δική
μου καὶ ἴσως οἱ ἄθρωποι ὑστερὶς ἀπὸ δυὸ χιλιάδες
χρόνια, πύχθα πεθάνει ἐγὼ, νὰ ἔγιναν τόσο σοφοί,
ὥστε ἐγὼ, ἀν καὶ ἡ Πυθία με εἶπε τότε σοφώτατο,
δὲν μπορῶ σήμερα νὰ τοὺς νοιώσω.

— Τί θέλεις νὰ πῆς μ' αὐτὰ, Σωκράτη;

— Ὑπόθεσε ἐτι στὴν πατρίδα σου βρίσκειται ἕ-
νας ἄθρωπος σπουδαῖος καὶ μεγάλος, ποῦ ἔχει κἀνε,
πολλὰ καλὰ σὲν τόπο του κι ἀκούς ἔξαφνα, ὅτι
ἀρρώστησε βαρεῖα. Ἀπαντᾶς τὸ γιατρό του σὲ δρό-

μο, τότε ρωτάς τί κάνει και τόν παρακαλείς νά σοῦ πῆ μερικά πράματα σχετικά μέ τούς τρόπους και μέ τὸ χαρακτήρα αὐτοῦ τοῦ ἀθρώπου, γιά νά ξέρης τουλάχιστο πὼς εἶταν αὐτός ὁ ἄθρωπος ἂν τύχη νά πεθάνη και δὲ σ' ἀφίση ἡ τύχη νά τότε γνωρίσης ἀπὸ κοντά. Ὁ γιατρός ὁμως σοῦ λέει: Πέριμενε νά πεθάνη πρῶτα. Ἐπειτα ἀπὸ λίγες μέρες σὲ παίρνει ὁ γιατρός και σὲ πάει στό σπῆτι αὐτοῦ τοῦ ἀθρώπου πού ἔχει πιά πεθάνει, κι ἀρχίζει νά κάνη ἀνατομία στό κουφάρι του και σοῦ δείχνει τὴν καρδιά του και τ'ἄλλα του ὄργανα, σοῦ ἐξηγεῖ πολλά και σπουδαῖα πράματα γιά τὴ λειτουργία τῶν ὀργάνων τοῦ ἀθρώπου. Νομίζεις λοιπὸ, φίλε μου, ὅτι αὐτός ὁ γιατρός θά σὲ εὐχαριστήσῃ, ἢ ἀντὶ νά σοῦ ξηγήσῃ τὸ χαρακτήρα τοῦ ἀθρώπου σὲ διδάξῃ ἀνατομίας;

— Τὸ τελευταῖο βίβαια.

— Κι αὐτὰ πού σοῦδειξε ὁ γιατρός δὲ θά μποροῦσε νά σοῦ τὰ δείξῃ και στό κουφάρι τοῦ τελευταίου σκλάβου;

— Βίβαια.

— Δὲ σοῦ φαίνεται λοιπὸν ὅτι καλύτερα θά εἶταν ἂν εἶχες ρωτήσῃς τὸ φίλο τοῦ πεθαμένου και ὄχι τὸν ἀνάτομο;

— Βίβαιοτάτα.

— Λοιπὸν ἀκούγε. Στόν τόπο σου ἀκούω πὼς εἶναι διορισμένοι ἄθρωποι γιά νά μαθαίνουνε στά παιδιά και στοὺς νέους τὸν τρόπο και τὸ χαρακτήρα τῶν μεγάλων μας ποιητῶν καθὼς αὐτοῦ τοῦ Σοφοκλέη, και τῶν ἔργων τους, καθὼς τῆς Ἀντιγόνης, γιά νά τοὺς κάνουν νά συνεπαίρουνται και νά γίνονται καλοὶ και εὐγενικοὶ ἄθρωποι. Κοίταξε ὁμως καλὰ ἂν αὐτοὶ οἱ δασκάλοι δὲν κάνουν ὅπως ἐκεῖνος ὁ γιατρός. Ἐπειδὴ ὅταν οἱ νέοι ἔρθουν γιά νά μάθουν αὐτὰ πού εἶπαμε, λέν οἱ δασκάλοι:— Στάσου νά τότε σκοτώσω πρῶτα. Ἀφοῦ λοιπὸ σκοτώσουν τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητῆ ἀρχίζουν και διδάσκουν πολλά και σοφὰ πράματα: πὼς εἶναι δηλαδή ὁ σχηματισμὸς καθὲ λέξης, πὼς εἶναι τὸ μπλέξιμο καθὲ πρότασης, πὼς αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο εἰπώθηκε ἔτσι και πὼς μποροῦσε νά εἶναι εἰπωμένο ἄλλιως κι ἄλλα παρόμοια. Νομίζεις λοιπὸν, ἀγαπητέ, ὅτι ἐκεῖνοι πού τ'ἔκουσαν αὐτὰ συνεπαρθήκανε γιά τὸν ποιητῆ, ἢ μήπως γυμναστήκανε μόνο στό γραμματικὴ και στό συνταχτικὸ;

— Νομίζω τὸ τελευταῖο.

— Και δὲ σοῦ φαίνεται ὅτι γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ

δὲν εἶταν ἀνάγκη νά πάρουν τ' ἀριστουργήματα τοῦ Σοφοκλέη, ἀλλὰ μπορούσαν νά χρησιμοποιήσουν τὰ ἔργα τοῦ καλοῦ μας φίλου Ξενοφῶντα π. χ. τὴν «Κύρου παιδείαν», τὰ «Ἑλληνικά» του, ἢ τὴν «Κύρου ἀνάβασιν»;

— Βεβαίωτατα.

— Δὲ νομίζεις λοιπὸν, ὅτι οἱ νέοι αὐτοὶ δὲν πήγανε στό σωστὸ δάσκαλο; πήγανε δηλαδή σὲ φιλόλογο, ἐφ' εἶχανε περισσότερο ἀνάγκη ἀπὸ παιδαγωγό;

— Μὰ τὸν κύνα ἔχεις δίκιο, Σωκράτη!

Ὁ Σωκράτης χαμογέλασε εὐχαριστημένος.

Στὸ ἀναμεταξὺ ξακολούθησε τὸ δράμα, και ὁ χορὸς ἀρχισε μέ σκοποὺς συγκινητικούς νά ψέλνῃ: «Πολλὰ τὰ δεινὰ, κοῦδὲν ἀνθρώπου δεινότερον πέλει». κι ὅλος ἐκεῖνος ὁ κόσμος ἀκούγε μέ κατάνυξη τὸ μεγαλόπρεπο αὐτὸ τραγούδι.

Ἄξαφνα μέσ στὴ μέση τοῦ τραγουδιοῦ κόπηκε ὁ χορὸς· ὁ Σωκράτης ἀγαναχτισμένος σηκώθηκε ὀρθὸς μέ ἔκφραση μεγάλης ἀηδίας. Κάτω στὴ μέση τῆς ὀρχήστρας ἀνάμεσα στό χορὸ εἶχανε μπῆ ἕνα σωρὸ νέοι και γέροι μέ μαῦρα σουρτοῦκα, μέ ματογυζάλια, κάτι σαγλές και ἄνοστες μορφές, πού οὔτε εἶχανε νοιώσει τί γινότανε στό θέατρο, οὔτε ἔβλεπαν οὔτε ἀκούγαν τίποτα ἀπὸ τὸ δράμα πού εἶχανε διακόψει. Ἄγανάχτηση μεγάλη ἐπιάσε ὅλους τοὺς θεατῆς τοῦ δραμάτου.

«Ἐς κόρακας! Ἐς κόρακας!» φώναζαν ἀπὸ ὅλες τίς μεριές· σήκωναν τίς γροθιές γιά νά χτυπήσουν και μέσα στά σηκωμένα χέρια ξεχώριζες αὐγὰ και λεμόνια κι ἄλλα πράματα πού μ' αὐτὰ θέλανε νά χτυπήσουν τοὺς παραξένους. Ἀλλὰ πρὶν ἀκόμη ἀρχίσουν αὐτὸν τὸν πόλεμο, ἄξαφνα και ὁ χορὸς και οἱ θεατῆς γίνηκαν ἄφαντοι. Εἶχανε διαλυθῆ σὰν καταχνιά.

Κάτω ὁμως στὴν ὀρχήστρα ἀρχισαν αὐτοὶ οἱ κύριοι μέ βραχνές φωνές νά μιλάνε μέ μεγάλη ὄρεξη. Σιγὰ σιγὰ ἀκούστηκαν οἱ φωνές και ἀπάνω στά ψηλότερα σκαλοπάτια τοῦ θεάτρου ὅπου ἔκαθον ὁ ξένος· φιλονεικοῦσαν γιά τὸ μεταχειρίσῃμα τοῦ δεύτερου ἀρίστου!

(Ἀπὸ τὸ Γερμανικὸ)

ΑΡΕΤΗ

ΑΝΑΤΟΛΗ

Γιαννιώτικα, σμυρνιώτικα, πολιτικά,
Μακρόσυρτα τραγούδια ἀνατολίτικα
Αυπητερά,

Πὼς ἡ ψυχὴ μου σέρνεται μαζί σας!

Εἶναι χυμένη ἀπὸ τὴ μουσικὴ σας

Και πάει μέ τὰ δικά σας τὰ φτερά.

*

Σὰς γέννησε και μέσα σας μιλάει

Και βογγάει και βασιδ μουσκοβολάει

Μιά μάννα· καίει τὸ λάγνο της φιλή,

Κ' εἶναι τῆς Μοίρας λάτρισσα και τρέμει,

Ψυχὴ ὅλη σάρκα, σκλάβο σὲ χαρέμι

Ἡ λαγγυμένη Ἀνατολή.

*

Μέσα σας κλαίει τὸ μαῦρο φτωχολόι,

Κι' ὄλα σας, κ' ἡ χαρὰ σας μυρολόι

Πικρὸ κι' ἀργό·

Μαῦρος, φτωχὸς και σκλάβος και ἀκαμάτης,

Στενόκαρδος, ἄδούλευτος.— διαβάτης

Μ' ἔοῦς κ' ἐγώ.

*

Στὸ γιάλο πού τοῦ φύγαν τὰ καίκια

Και τοῦ μείναν τὰ κρίνα και τὰ φύκια,

Στὸνεῖρο τοῦ πελίδου και τοῦρανοῦ,

Ἄνεργη τὴ ζωὴ νά ζοῦσα κ' ἔομη,

Βουβὸς, χωρὶς καμιάς φροντίδας θέρημη,

Μὲ τόσο νοῦ,

*

Ὅσος φτάνει σὰ δέντρο γιά νά στέκω

Και καπνιστῆς μέ τὸν καπνὸ νά πλέκω

Δαχτυλιδάκια γαλανά.

Και κάποτε τὸ στόμα νά σαλεύω

Κ' ἀπάνω του νά ξαναζωιανεύω

Τὸν καημὸ πού βασιδ ὡς τυρανῆ,

*

Κι' ὄλο ἀοχίζει, γυρίζει, δὲν τελειώνει,

Και μιὰ φυλὴ ζῆ μέσα σας και λυώνει

Και μιὰ ζωὴ δεμένη σπαρταροῦ,

Γιαννιώτικα, σμυρνιώτικα, πολιτικά,

Μακρόσυρτα τραγούδια ἀνατολίτικα,

Αυπητερά.

(Ἀπὸ τὴν «Ἠγησώ»)

18 Θεριστῆς 1905.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΨΥΧΑΡΙΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Νά τοῦ πάρῃ τὸν ἀέρα του, νά τὸν ἀναγκάσῃ, δείχνοντάς του ἀνεντίλεχτα, στά μάτια και στά μούτρα, τὸ κλίμα του, νά τὸν ἀναγκάσῃ, μπροστὰ σ' ὅλους, νά σκύψῃ τὸ κεφάλι και νά πέτῃ, χαμῶ. Ἀπὸ τὰ μαλλια του τὰ χτενισμένα νά τὸν τραβήξῃ στά δικαστήρια, ἐκεῖ νά δώσῃ λόγο. Ἴκει νά ξηγηθῆ. Ἀνέ, πὼς; Βλέπει σ' ἕναν ἄρρωστο ἕνα κοτζάμ πράμα, μι ν ἀκράτεια, μιαν ἀρρώστια δηλαδή πού χρέος σου νά τὴν ζετῶσῃ, πού χρέος σου νά μαθῆς ἀπὸ πού ἔρθε και δὲ ρωτᾷ! Ἴτε ἀγροματὸς ἀμλοθ; ἄτεχνος εἶναι και τότες ἄς τὸν πετάξουνε ὄζω ἀπὸ τὴ σανατοροπιά τὸν κομπογιαννίτη τὸν ὀλεθριο· εἴτε ξέρει και δὲ μιλεῖ, ξέρει και μέσα του χαίρεται πού γλύτωσε μέ τὴν ψιφτια, ξέρει και

* Ἡ ἀρχὴ του στὸ 228 φύλλο.

ἦσυχά σκοτώνει· τότες λοιπὸν ἄς τσαλαπατηθῆ, νά μὴ σκοτώνη πιά.

Ὅχι! Ἀδύνατο! Δὲν μποροῦσε ὁ Ἀντρέας νά τὴν καταγγεῖλῃ. Τὰ δικαστήρια σὲ τίποτα περὶ σταση ἀθώωνουνε πάντα τοὺς γιατρούς. Νά τοὺς καταδικάζανε, λέει, δὲ θά τοιμύσανε νά κάμουνε τίποτις, ἀκόμη και σὲ ὦρα μεγάλης ἀνάγκης· λέφτεροι πρέπει νάναί, λέφτερα τὰ κινήματα τους· ἐφτόνη καμιά. Τὰ γνώριζε ἀπτά ὁ Ἀντρέας. Περπατοῦσε στό ἐργαστήρι του ὀλοένα και τὸν ἐπιγε ὁ πικρός, ὁ ἀνυπόφορος λογισμὸς πὼς τίποτα, τίποτα δὲν μπορεῖ. Σ' ἀφανίζουμε και τρόπος δὲ σοῦ ἀπομνήσκει νάφανισῆς τὸν ἀφανιστῆ σου, νά μὴν ἀφανίξῃ κι ἄλλους ἀπὸ σένα. Ἡ ἀταξία τὸ λοιπὸ θά ξακολουθήσῃ και μέ τὰ σπλάχνα σου θά θρέφεται, ἢ σὲ τρώῃ τὴν ὑγεία, τὴ ζωὴ. Περπατοῦσε ὁ Ἀντρέας κι ἄξαφν τὸν ἐπιανε φόβος γιά τὴν Κατινούλα. Τὴν πού ἔμαθε τί ἔχει, τώρα πού κατάλαβε και τὸ γιατί, ταραζήτανε περισσότερο. σὰ νά εἶτανε μαθὲς ἀρρώστια καινούρια, σὰ νά μὴν ἔγινε πέρσι, παρὰ σὰ νῆγινε σήμερ σήμερ τὸ κακό, σὰ νῆμελλε ἀμέσως νά παθῆ ἀπὸ δαφτο. Πῆρε ἀπάνω του, συμμτζώσε τὸ θυμὸ του, ἔπαψε τὸν περίπατο, μήπως ἀπὸ τὴν καμαρὰ της—εἶσι τὸ φαντασῆσε

ἀκούσῃ τὰ βήματά του, τίς φωνές του, μήπως δὴ τὴν τρομερὴ ἀντάρα και ζαλιστῆ. Ἀνέβηκε ἀγαλία γάλια στὴν κάμερὴ του, πλάγιασε, κοιμήθηκε ἀχαμνά. Τὴν ἄλλη μέρα, τρίτη, ἔφτά τοῦ Σποριά, ἦσυχῶ, γαληνεμένο τὸ πρόσωπό του. Κατίβηκε ἡ Κατινούλα στό ἐργαστήρι, κατὶ ἔβραψε μαλιστα σὲν καναπέ, πού εἶχε ξηλωθῆ ἕνα κομματάκι τοῦ καντιφέ του. Τὴν κοίταξε ὁ Ἀντρέας. Τοῦ ἄρεσε πού ἔβραψε ἴσια ἴσια ἐκεῖνη τὴ στιγμή· νά πού διορθώνονται τὰ χαλκωμένα, μέ τὴν πομνὴ, μέ τὴ θέληση. Ἰχ! δὲν τὴ θάμαζε ἀκόμη ἀρεκετῆ, δὲν τὴ θάμαζε ὅπως τῆς ἔπρεπε τὴ φτωχὰ τὴν κόρη πού στό χωριὸ της τὸ φτωχὸ ἀναθροφῆ καμιά δὲ χάρισε κι ὡς τόσο ἡ καρδιά της εἶχε μέσα της ἕναν ἡμερο ἡρωισμό, μιὰ γλυκειὰν ἀγγελωσύνη πού δὲν τὴν ἀνταμώνεις οὔτε στίς πιὸ καλαναθρεμμένες και στίς πιὸ πλούσιες. Ὁ Ἀντρέας ἀποφασισε νά τῆς πῆ τὴν ἀλήθεια, τουλάχιστο γιά νά τῆς δείξῃ πὼς ἡ ἀρρώστια της δὲν εἶτανε ἀπὸ καμιά φυσικὴ τῆς διαθεση, ἀπὸ τὴ σύγκρασή της, ἀπὸ κανένα νόσημα τῆς φύσκας πού ἀπλωχωρῶσε, πὼς εἶτανε ἀπ' ὄζω φερμένη, πὼς τὴν ἔφταιγε ξένο χέρι και πὼς εἶναι τρόπος, ἄλλο χέρι νά τα σιάξῃ.